

CURS ACADÈMIC: 2003/2004

LLICENCIATURA: I

3 / Comunicació Audiovisual

CURS: 4art

Codi: 20709

Assignatura: Semiòtica de la Comunicació de Masses

Tipus de assignatura Op

Nº de crèdits: 5

Professora: Charo Lacalle

Quadrimestre: 8è

OBJECTIUS DE LA ASSIGNATURA

Aquest curs de segon cicle té un caràcter teòric i metodològic, dirigit a facilitar als alumnes els instruments necessaris per analitzar *spots* publicitaris i textos audio-visuals. L'assignatura s'integra en el marc de les Teories de la Comunicació, però es centra en la producció i la interpretació dels discursos de la televisió, examinats dintre del context social on es generen i es consumeixen. Els diferents punts del programa s'articulen en torn a algunes de les aportacions més rellevants del anàlisi del discurs, il·lustrades amb abundant material audio-visual.

Per tal de facilitar l'estudi de l'assignatura, darrera cada punt del programa és senyala la bibliografia específica, que es completarà a classe en funció dels interessos específics dels estudiants.

TEMARI

1.- DEL SIGNE AL TEXTE

- 1.1. Semiologia, Semiòtica, signe i significació
- 1.2. Els fonaments de la semiòtica estructuralista
- 1.3. Interpretació barthesiana de Saussure
- 1.4. Christian Metz i la *Gran Sintagmàtica*
- 1.5. Els fonaments de la semiòtica interpretativa: Charles Sanders Peirce
- 1.6. Del signe i el codi al text i el discurs

Débat i pràctica: La crisi dels gèneres i les noves formes de la textualitat

Bibliografia:

SAUSSURE, Ferdinand de, *Curs de lingüística general*. Es tracta d'un llibre de consulta, però es recomana també la lectura de la introducció crítica de qualsevol edició del mateix.

BARTHES, Roland (1967), "Elementos de semiología", en *La aventura semiótica*, Barcelona, Paidós, 1993. La interpretació barthesiana de Saussure es molt útil com a introducció al estructuralisme.

COURTÉS, Josep (1991), *Análisis semiótico del discurso*, Madrid, Gredos, 1997 (en el primer capítol es sintetitzen els fonaments de la semiòtica estructuralista).

CHATMAN, Seymour (1978), "Introducción", en *Historia y discurso*, Madrid, Taurus. Aplicació de principis estructuralistes al anàlisi del cinema.

ECO, Umberto (1975), *Tratado de semiótica general*, Barcelona, Lumen, 1979 (0.5.2; 2.1.4; 2.7). Els punts senyalats constitueixen un complement indispensable als apunts sobre Peirce.

ECO, Umberto (1979), *Lector in fabula*, Barcelona, Lumen, 1987 (2ª ed.). El capítol 2 està dedicat al estudi signo de Ch. S. Peirce.

METZ, Christian (1963), *Ensayos sobre la significación del cine (1964-1968) I*, Barcelona, Paidós, 2002 (Segunda parte: "Problemas de semiología del cine"). Estructuralisme i anàlisi del cinema.

2.- L'ANALISI DEL RELAT

- 2.1. El formalisme rus i l'estudi científic dels relats
- 2.2. Vladimir Propp: la *Morfologia del conte*
- 2.3. Boris Tomasevskij: els elements constitutius del relat
- 2.4. Les propostes d'anàlisi de Roland Barthes: de les mitologies del consum a la introducció a l'anàlisi estructural dels relats
- 2.5. Gerad Genette: narratologia i anàlisi del relat

Debat i pràctica: El relat clàssic i el relat "postmodern"

Bibliografia

- BARTHES, Roland, "Introducción al análisis estructural del relato" (1966), en *La aventura semiótica*, Barcelona, Paidós, 1993 (proposta d'anàlisi estructuralista de Barthes).
- Mitologías*, Madrid, Siglo XXI, 1988 (el capítol titulat "El mito hoy"). Anàlisi barthesiana de la publicitat.
- GENETTE, Gerad (1972), *Figuras III*, Barcelona, Lumen, 1989 (elements essencials del anàlisi narratològic).
- PROPP, Vladimir, *La morfología del cuento*, Madrid, Fundamentos, 1985 (llibre de consulta; una de les obres que més han influenciat la semiòtica estructuralista).
- WOLLEN, Peter, "North By Northwest: A Morphological Analysis", en *Readings and Writings. Semiotic Counter-Strategies*, Londres, Verso Editions, 1982, pàgs. 18-33 (anàlisi pròpia de la pel·lícula de Hitchcock *Con la muerte en los talones*).
- TOMASEVSKIJ, Boris, "La construcción de la trama" (1927), en Tzvetan Todorov, *Teoría de la literatura*, Buenos Aires, Signos, 1970 (conceptes claus d'anàlisi textual).

3.- L'ANÀLISI DEL DISCURS

- 3.1. La estructura de la enunciació
- 3.2. El recorregut generatiu del sentit i la teoria de la narrativitat de A. J. Greimas
- 3.3. Els discursos de la publicitat
- 3.4. Els discursos audio-visuals
- 3.5. *Realisme, realitat, veritat i subjectivitat* de la representació audio-visual
- 3.6. Narrativitat i semiòtica de les passions

Debat i pràctica: aplicacions de semiòtica estructuralista.

Bibliografia

- CALABRESE, Omar, *La era neobarroca*, Madrid, Cátedra, 1989 ("Ritmo y repetición", capítol teòric i metodològic d'anàlisi de textos televisius serials).
- COURTÈS, Josep, *Análisis semiótico del discurso*, Madrid, Gredos, 1997 (capítols 2,3 y 4 dedicats a la semiòtica greimasiana).
- FABBRI, P. *El giro semiótico*, Barcelona, Gedisa, 2000 (capítol segon com a guia del punt 3.3).
- FLOCH, Jean-Marie, "Muertos en el cascarón", en *Semiótica, marketing, comunicación*, Barcelona, Paidós, 1993 (classificació dels estils publicitaris a partir del quadrat semiòtic greimasiana).
- GREIMAS, A.J.-COURTES, J. *Semiótica. Diccionario razonado sobre la teoría del lenguaje*, Madrid, Gredos, 1983 (vol. I) y 1987 (vol. II). Consulta y repàs de les diferents veus d'aquest diccionari explicades a classe.
- LACALLE, Charo, *Terciopelo azul*, Barcelona, Paidós, 1998 (en el capítol "Estudio crítico" s'analitza aquesta pel·lícula de Lynch utilitzant principalment metodologia estructuralista).
- El espectador televisivo*, Barcelona, Gedisa, 2001 (anàlisi de concursos, talk show i *Gran hermano* als capítols 2, 3 i 4 respectivament).
- METZ, Christian, "Historia /discurso", en *El significante imaginario. Psicoanálisis y cine*, Barcelona, Paidós, 2001.

4.- EL PROCÈS DE INTERPRETACIÓ

- 4.1. Estructura dels processos comunicatius a la televisió
- 4.2. la teoria de la interpretació de Umberto Eco
- 4.3. Stuart Hall: descodificació i ideologia
- 4.4. Els límits de la interpretació
- 4.5. Lectura com a construcció o deconstrucció?

Debat i pràctica: rols i representacions del espectador als discursos audio-visuals.

Bibliografia

- ECO, Umberto, *Lector in fabula*, Barcelona, Lumen, 1987 (2ª ed.). Capítol 3 dedicat al lector model.
Els límits de la interpretació, Barcelona, Destino, 1991 (1.4; 1.5; 3.1.3; 3.1.4; 3.1.5; 3.5).
- Principis i exemples de la interpretació textual.
Seis paseos por los bosques narrativos, Barcelona, Lumen, 1996 (Eco resumeix la seva teoria de la interpretació en un curs impartit a la Universitat de Harvard en 1992).
- HALL, Stuart, "Encoding/Decoding", en S. Hall - D. Hobson - P. Willis (eds.), *Culture, Media, Language*, Londres, Hutchinson, 1981 (relació entre interpretació i ideologia).
- LACALLE, Charo, *El espectador televisivo*, Barcelona, Gedisa, 2001 (primer capítol).

METODOLOGIA DOCENT

Els diferents punts del programa s'explicaran sempre a partir d'exemples paradigmàtics, que serviran als alumnes per afermar els conceptes teòrics assolits. Donat el caràcter d'actualitat del corpus de referència (*spots*, textos audio-visuals), es dedicarà una atenció especial a les tendències contemporànies més representatives del panorama comunicatiu internacional.

Per tal de motivar la participació, els alumnes prepararan un debat al final de cada tema (assessorats per la professora), amb la finalitat de repassar i valorar la part corresponent del programa.

SISTEMA D'EVALUACIÓ:

El caràcter teòric i metodològic de l'assignatura requereix l'elaboració d'un treball de curs destinat a posar en pràctica els continguts assolits al curs. El tema del treball s'haurà d'acordar prèviament amb la professora, la qual els lliurarà el primer dia de classe un full amb la descripció del treball. Els alumnes que no ho duguin a terme hauran de fer un examen final de la matèria.

